

**Проект “Заедно срещу насилието”
финансиран с финансовата помощ от програма Дафне III
на Европейския съюз, договор № JUST/2011/DAP/AG/3491**

Проект “Заедно срещу насилието”

**Препоръки за повишаване на
ефективността на работата по
превенция на повторно извършване
на насилие**

Австрия, България, Испания

Проект “Заедно срещу насилието”

Продължителност: 24 месеца

Начало: 17.12.2012 *Край:* 17.12.2014

Водеща организация:

Сдружение за педагогическа и социална помощ за деца „ФИЦЕ-България“

Партньорски организации:

Фондация „Резилис“, Испания

Федерален съюз на терапевтичните общности, Австрия

Проект „Заедно срещу насилието“

Целева група:

Непълнолетни извършители на насилие (14–18 г.),
настанени в резидентни услуги в Австрия, България и
Испания

Екипи:

Изследователи: социолози, психолози, юристи,
мениджъри на услуги и социални работници;

Експерти препоръки: практики, директно работещи с
целевата група.

Проект “Заедно срещу насилието”

Основна цел на проекта:

Принос към превенцията на случаи на насилие при деца и младежи, на възраст от 14 до 18 г. възраст в Австрия, България и Испания.

Проект “Заедно срещу насилието”

Основни находки и изводи от изследването:

1. Постигане на разбиране на насилническото поведение на непълнолетни, настанени в резидентни услуги.

Основни фактори, водещи до извършване на насилие, валидни за трите страни:

- *Фактори, свързани с личността;*
- *Фактори, свързани с влиянието на групата на връстниците;*
- *Фактори, свързани със семейството;*
- *Влияние на значимите възрастни и обществото.*

Проект “Заедно срещу насилието”

Основни находки и изводи от изследван

- 1. Постигане на разбиране на насилническото поведение на непълнолетни, настанени в резидентни услуги.*
- 2. Превенция на повторно извършване на насилие от деца/младежи*

Системите в трите страни се отличават в степента на своето развитие и в предпочитаните методи за работа.

Програми за превенция

- Резидентни услуги;
- Услуги, след приключване на настаняването.

Проект “Заедно срещу насилието”

Основни предизвикателства в Австрия, България и Испания

- **Работа със семействата** и по-специално в случаите, когато се е наложило извеждане на децата от семейната среда;
- **Въвличане на всички членове на семейството и идентифициране на значимия възрастен, когато се налага извеждане на детето от семейната среда;**
- **Осигуряване на достатъчно финансови ресурси за организиране работата със семействата;**

Проект “Заедно срещу насилието”

- Преодоляване на **дефицитите** на професионалистите, специално обучени да работят с младежи, извършващи насилие и по-конкретно: социални работници, възпитатели, съпътстващи специалисти;
- Справяне с **девалвацията & прегарянето** на професионалистите и уязвимостта на персонала;
- Подобряване на съвместната работа между различните институции и най-вече **регионалното сътрудничество.**

Проект “Заедно срещу насилието”

- **Сътрудничеството** между професионалистите, работещи с младежите;
- Въвеждането на **работата по случай** като процес на поставяне на ясни цели, дейности и индикатори за измерване на постигнатата промяна;
- Осигуряване на **участие на** децата и младите хора в планирането и процеса на вземане на решения, отнасящи се за техния живот;
- **Индикатори** – средство за измерване, за оценка и мониториране на работата, като част от цялостна система за мониторинг на случая.

Проект “Заедно срещу насилието”

- Развиване **набор от модели** на резидентна подкрепа за осигуряване на промяна в насилническото поведение.
- Преодоляване на незавършеността на процеса на работа, във връзка с възрастта: **всички услуги, които се предлагат се ограничават до 18 г. възраст на младежите**, с малък набор от услуги за младежи над тази възраст;
- Преодоляване на **недостига на приемни семейства**, които са професионално обучени и имат желание да работят с деца, имащи агресивно поведение.

Проект “Заедно срещу насилието”

Принципи на организиране на превенцията на повторно извършване на насилие

• **Необходимост и достатъчност на възможните услуги за подкрепа на детското развитие;**

- **Предлагане на услуги, след консултиране със семейството и децата;**

- **Предлагане на подкрепа на семейството като първоначална интервенция;**

- **Повишаване ресурсите на семействата и като приоритет -реинтеграция;**

- **Намаляване** влиянието на негативните фактори, които водят до насилнически действия и провокират повторението им.

Проект “Заедно срещу насилието”

•Съответствие:

Индивидуален подход, оценка на потребностите и планиране за всеки случай на дете, тясно свързано с нейните/неговите нужди;

•Осигуряване на най-добрия интерес на детето и неговото право да участва:

Правото на детето да участва активно, да бъде чуто и да предложи специфични цели и дейности, подкрепящи неговото развитие и намаляване на повторни актове на насилие;

•Осигуряване на право на закрила и сигурна среда;

•Включване на значими възрастни.

Проект “Заедно срещу насилието”

Структура на препоръките:

Препоръките са структурирани като набор от **стандарти за работа и практически съвети за тяхното реализиране.**

Стандартите са групирани според вида подкрепа и вида услуга в 5 групи – общо 19 стандарта. Всяка група стандарти е свързана със същността и процеса на подкрепа.

Проект “Заедно срещу насилието”

Група 1 Стандарти: Работа със семейството и значимите възрастни.

- Работи се активно със семействата на децата с агресивно поведение.
- Осигурена е връзка със значимите възрастни, които могат да осигурят стабилност.
- Подкрепата отговаря съвсем точно на индивидуалната ситуация на всяко дете и тази на неговото семейство.
- Стимулира се личната конкретна отговорност на всеки член на семейството и значим възрастен.

Проект “Заедно срещу насилието”

Група 2 стандарти: Услуги и планиране

- Помощта/подкрепата за всяко дете се планира.
- Планирането е гъвкаво и е възможно в него да се отразят актуални проблеми или развитие на случая.
- Има развити услуги по превенция, подходящи за извършители на повторно насилие, предвиждащи специални дейности за повишаване на нивото на социална компетентност и насочени към когнитивното развитие на детето.
- Процесът на подкрепа е придружен от продължителен контрол и оценка от всички заинтересовани страни (клиент, семейство, професионалисти).

Проект “Заедно срещу насилието”

Група 3 Стандарти: Участие

- Семействата са включени в процеса на планиране и осигуряване на превенция или резидентни услуги.
- Децата са включени в процеса на планиране и реализиране на дейностите.
- Подкрепата се базира на правата, нуждите, интересите, талантите, възможностите и ресурсите на детето.
- Участието на децата и младежите се разширява, стимулира и подкрепя.

Проект „Заедно срещу насилието“

Група 4 стандарти: Резидентни услуги

- Резидентните услуги предлагат възможности за промяна на поведението на децата.
- Резидентните услуги предлагат възможности за работа със семействата, осигурявайки едновременно развиване на позитивни поведенчески модели както за децата, така и за техните семейства. Те предлагат психологическа подкрепа и подкрепа за интеграция.
- Процесът на подкрепа се базира на интензивно и доверително партньорство между клиента, семейството и професионалистите.

Проект “Заедно срещу насилието”

Група 5 стандарти : Професионалисти

- **Професионалистите, работещи с деца, извършители на повторно насилие, са обучени и подготвени за функциите, които изпълняват.**
- **Те са получили допълнителни обучения за използване на специфични методи и техники за подкрепа и промяна на поведението.**
- **С цел избягване на професионално прегаряне, на професионалистите се осигурява подкрепа чрез интервизия, независимост, супервизия и периодично оценяване.**

Проект “Заедно срещу насилието”

Препоръки

- Препоръките са свързани с постигане на по-голяма ефективност в превенцията на повторно извършване на насилие при децата;
- Препоръките са разработени в три области на работа: **регулации, процеси и съдържание/същност на работата;**
- За Австрия, България и Испания за посочените три области са развити специфични препоръки.

Проект “Заедно срещу насилието”

Области на препоръки:

- **Регламенти:** препоръки, насочени към промени, свързани с участието на децата в промяна на тяхното поведение и развитие на съответни умения;
- **Процеси:** препоръките са насочени към юридическата и социална система и техните роли в случаи на деца, извършители на насилие;
- **Съдържание:** различни подходи и методи на работа, кореспондиращи с потребностите на целевата група.

Проект “Заедно срещу насилието”

Група 1 стандарти:

Работа със семействата и значимите възрастни

Регулации

Общо за трите страни: недостатъчна яснота на процедурите, липса на достатъчно ресурси за осигуряване на подкрепа: както човешки, така и финансови, заложиени в регулациите.

Австрия – В Закона за благосъстоянието на децата и младежите е постановено изискването на задължително писмено съгласие от семейството за настаняване на детето в резидентна услуга. Когато детето е застрашено или е заплаха за себе си, или околните и семейството не е съгласно с настаняването, решението може да бъде взето от съда по местоживееене. Съдът обаче винаги е длъжен да изслуша детето, ако то е на възраст над 10 г. Поради недостатъчния контрол и неясното му дефиниране в закона, често процедурите не се спазват.

Препоръката е: ясно определяне на честотата на контрола по прилагането на закона.

Проект “Заедно срещу насилието”

България – когато се вземе решение от съда по местоживеене, детето да бъде изведено от семейството, единствената възможност е то да бъде настанено в училище-интернат: СПИ или ВУИ, с акцент върху образованието. Семейството не участва активно в процеса на търсене на алтернативи, защото такива няма.

Препоръка: да се приеме законодателство с включени различни видове резидентни услуги – отворени, полуотворени и затворени, специализирани приемни семейства и т.н. с различни по съдържание и методи на работа, които да осигуряват възможност за избор и включване в работа и семействата на децата.

Испания: да се осигурят достатъчно финансови ресурси за работа едновременно с младежа и неговото семейство, още преди да бъде настанен и по време на настаняването .

Проект “Заедно срещу насилието”

Процеси

Австрия – За да бъде успешна каквато и да било интервенция по време на престоя на детето в резидентна услуга, е необходимо постоянното сътрудничество с родителите. Да се осигури възможност родителите да се срещат с всички професионалисти, работещи по случая: учители, родители, възпитатели, социални работници.

България – след като се разработят различни видове услуги/мерки, и в тях се използват различни подходи и методи, които да са насочени към промяна на поведението на детето, е необходимо семейството да бъде въввлечено и обучено в тяхното прилагане.

Испания – да се осигурят финансови ресурси за повече програми и услуги за семействата, което да им даде възможност по-често да участват в срещи с професионалисти.

Проект “Заедно срещу насилието”

Съдържание (подходи, методи за работа и т.н.)

Австрия – необходимост от терапевтична диагностика в случаите на разстройства, стрес и напрежение в семейната система. Потребност от подобряване на компетентностите относно родителстването, както на професионалистите, така и на родителите.

България – използването на системен подход, което разглежда семейството като система, влияеща се от външни фактори: като среда, общество, култура и други, и вътрешни фактори, като развитието на собствените членове и отношенията между тях.

Персоналът на всички резидентни услуги трябва да получава обучения за използване на техники за интервюиране, разговори и събиране на информация за семейната система.

Испания– да се осигурят условия да се направи задълбочена оценка на ситуацията на детето, извършител на насилие, участието на семейството, значимите възрастни и останалите, свързани със случая.

Проект “Заедно срещу насилието”

Стандарт 2: Услуги и планиране

Регулации

Австрия – липса на адекватни услуги за временно

настаняване на деца-извършители на насилие, както и места в съпътстващи услуги. Недостатъчно **детски психиатри** и видове социални услуги в общността.

-Образованието на психо-социалните специалности трябва да включва работа с непълнолетни извършители на насилие.

България – развиване на услуги в общността, свързани с диагностицирането на детското поведение, потребностите на детето и неговите проблеми, като например Диагностичен център за временно настаняване, който да осигурява достатъчно задълбочена оценка и да я представи на вниманието на съда преди вземане на решение по сложните и неясни случаи.

Испания – резидентните услуги да имат тясна връзка със съпътстващите услуги и екипа по случая да продължи да работи за плавен преход и след напускането на центъра от младежа.

Проект “Заедно срещу насилието”

Процес

Общо: всяка резидентна услуга трябва да разработи и поддържа своя характерна методика и стандарти, спазвайки държавните такива.

Във всяка страна трябва да има Ръководство за предоставяне на резидентни услуги със специална част за такива, в които са настанени непълнолетни извършители на насилие.

Във всяка страна извършването на оценка и планиране от мултидисциплинарен екип, включващ лекар, психолог, педагог и психиатър, е абсолютно задължително. Участието на родителите в този процес е от голямо значение.

Проект “Заедно срещу насилието”

Съдържание/Същност на работата

Австрия – ранна интервенция; работа с детето по изучаване на собствените му модели на поведение –

Т.н. биографична работа с клиент. Да се използва индивидуален подход и по-малко работа в група.

България – да се познават, опишат и използват в практиката различни методи и техники за работа с деца, извършители на насилие и техните семейства в различните услуги; да се работи индивидуално по всеки случай.

Испания – развиване на повече съпътстващи услуги и достатъчно финансови средства за задълбочена работа (повече работно време и средства за пътуване на родителите). Обучение на възпитателите в нови техники и методи за работа с проблемно поведение.

Проект “Заедно срещу насилието”

Стандарт 3: Участие

Регулации

Общо: въпреки, че всички страни са приели

Конвенцията за правата на детето, степента и формите на участие са различни.

Австрия – няма препоръка, защото всяко дете на 10 г. задължително бива изслушвано в съда и участва във вземането на всички решения.

България – децата не участват по закон и на практика във вземането на решение, оценката и планирането на техния живот. Често те нямат информация какво реално са извършили и как се съотнася наказанието с тежестта на провинението. Поради това, че не са въввлечени в процеса на работа с тях, те нямат цели или нива, които да постигат, не знаят какъв е изходът и какво е необходимо да направят за да подобрят живота си. Няма работа по случай като изискване за работа в институциите за деца (СПИ и ВУИ). Често това зависи от формалност, а не от тяхното поведение.

Испания – законодателството предвижда децата да вземат активно участие, но е необходимо това да бъде реализирано в практиката.

Проект “Заедно срещу насилието”

Процес

И в трите страни е необходимо да съществува фигурата на ментора/тютора на детето като център, който да осигурява връзка с всички останали професионалисти, членове на семейството и други възрастни, имащи отношение към случая. Негова функция е и да осигурява на участието на детето в целия процес на работата по случай на различните му нива.

Съдържание

Основният подход трябва да следва нивата на включване на младите хора, а именно: информиране, консултиране, коопериране и инициране на процес на вземане на решение.

Проект “Заедно срещу насилието”

Стандарт 4: Резидентни услуги

Регулации

И в трите страни резидентната услуга е последна мярка.

Австрия – Необходимо е да се разработят специализирани програми за работа с извършители на насилие, настанени в резидентни услуги, свързани с промяна на тяхното поведение.

България – разработване на изцяло нови резидентни услуги, предназначени за деца, извършители на насилие, осигуряващи задълбочена работа с поведението на детето, семейството и изясняващи перспективи, в които да се използват специализирани методи и техники за работа.

Испания – да се ограничи срока на престоя в резидентните услуги и да се стесни входа. Да се развиват услуги в общността.

Проект “Заедно срещу насилието”

Процес

И за трите страни е важно да е ясна процедурата

преди настаняване на дете: какъв е периодът преди настаняването и какво точно се работи през него – тренинги за детето, семейството; какви професионалисти са въввлечени и т.н.

по време на настаняването и при реинтеграцията.

Съдържание

Резидентните услуги трябва да предлагат сигурност, интензивна работа с поведението и неговата промяна, както и участие на детето и семейството в изграждането на перспективи.

Основен модел на работа трябва да бъде **Моделът на социалната компетентност.**

Проект “Заедно срещу насилието”

Стандарт 5: Професионалисти

Регулации

Основна единица за работата по случай е екипът по случай, създаден от различни специалисти. Неговото функциониране е от голямо значение и за трите страни. Необходим е по-засилен мониторинг на качеството на работата на екипите.

Процеси

Австрия – достатъчно и периодични специализирани обучения на професионалистите; увеличаване на супервизиите; познаване на терапевтичните методи;

България– специализиране, обучения по основни методи за работа като: Работа по случай, Работа с поведението на детето, Работа с родители, интервизии и супервизии; обучения за промяна на нагласите към децата и семействата.

Испания – обучения от специалисти на специалисти с цел по добро сътрудничество в работата по случай.

Проект “Заедно срещу насилието”

Група 5 стандарти: Професионалисти

Общо за трите страни:

- Обучение на професионалистите в техники за изслушване на децата и семействата;
- Знания и умения за изграждане на доверителни връзки и отношения;
- Въвеждане на Индивидуален план за развитие и специализиране на работещите в резидентните услуги.

Общ извод за България: няма работеща система, която да бъде развивана. Необходимо е да се промени законодателство, да се създадат политики, да се разкрият услуги, да се променят функции и образование на професионалисти, както и нагласи.

Благодаря за вниманието!